

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו תד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש אלול התשע"ד
גליון מס' 83

חזון שנת השמיטה האידיאלי

המשאבים והשקיעו, ולמרות הכל מפקירים שדותיהם. זו גבורה נפשית עילאית.

אולם, קיימת בעיה: **היאך אנו שומרים שמיטה בתנאים של מדינת ישראל שהיא מוקפת אויבים?**

הרב קוק זצ"ל אמר, אנו נעודד כל מי שירצה להפקיר את אדמתו כפי שההלכה אומרת, ואנו מצדיעים לו, אבל אם יהיו ישובים חקלאיים שלא יוכלו לעמוד בזה, כי החקלאות תיפגע, אזי, שימכרו את אדמותיהם לגוי, לשנתיים, כשלוני כמובן, אין שמיטה. ואכן אנו רואים, כי יש בני אדם שמבחינה רוחנית אינם בשלים לעשות את הצעד הזה. אולם יש הסבורים, כי אין לעודד ולהציע, כי אם להציג רק שמיטה כהלכתה, בפרט בימינו, עם תופעות השלום, שירדן פתוחה בפנינו, קל מאוד וניתן לייבא משם לכאן סחורה שאין בה בעיה של קדושת שביעית, כי עבר הירדן המזרחי אינו בכלל קדושת א"י.

התורה בעצמה שואלת: **"וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית? הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו?"**

בתנאים פרטיים התשובה היא "סמוך על הקב"ה", אולם בתנאים של מדינה שאנחנו היום מספלים בכלכלה בצורה כללית ישנה בעיה. ועדין נוכחתי לדעת, בהיותי חבר בוועדה מדעית תורנית שנועדה להתמודד במציאות דרכי פתרון בטיפול גרעיני לשימור מזון לטווח הארוך, כי אכן אין בעיה בתנאים של מדינה מודרנית להיעדר, ואפשר להתמודד עם המודל השווינוני המוסרי הזה, שאם אנחנו עוברים אותו אחת לתקופה מסוימת—זה מרענן אותנו ועושה אותנו לחברים יותר ויותר סוציאליים, יותר אוהבת, יותר מגובשת.

שנת השמיטה מסתיימת בתופעה עוד יותר מפתיעה והיא נקראת **"שמיטת כספים"**, כנזכר בספר דברים, טו: "מקץ שבע שנים תעשה שמיטה", כלומר, עברה שנת השמיטה, ונמצא עני שחייב כסף ואינו יכול לעמוד בתנאי פרעון ההלוואה, המלווה מצווה לומר: "אני מוותר לך על הכספים הללו". זה נשמע אידיאלי מאוד, כי כ"כ התרחקנו מהמציאות התנכ"ית הזו. ואף התורה מזהירה, לבני אדם שלא ירצו להלוות מראש מחשש שלא יוכלו להחזיר, "נתון נתן לו, כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלהיך בכל אשר לך". אלא שההלל, שאמר 'ואהבת לרעך כמוך', חשש שמה עדיין בני אדם באמת לא ילכו, מצא פתרון פקטי ותקן שטר פרוזבול, ואומר: כל ההלוואות שיש לי מופקדים בידיכם ובית דין אינו מצווה לשמט. אף שנראה לכאורה כי ישנה סתירה בין הוראת תורה שבע"פ לבין ציווי תורה שבכתב, למעשה אין סתירה אלא בין הרצוי ובין המצוי. יש פער, וככל שנתקרב לרצוי ירוח לנו. התורה אינה דוחקת את הקץ. היא נותנת אפשרות בהתחשב במצוי, אבל היא שואפת, יש לה יעד. ואשרינו שיש לנו יעד מוסרי כזה.

אבל דרישתה של התורה—לחנך אותנו לשוויון מוחלט בין עולם החי. ולא די בכך, אלא עליך **לקדש את שנת החמישים שנה**, ובו כל יהודי מחזיק שופר ותוקע בו כדי לסמל את שנת הדרור - החרות, כך שמלבד היותה שנת היובל, היא גם כן שנת השמיטה. אם יש עבד, הוא משתחרר בשנה זו כי אסור לאדם להיות עבד עברי, כי העבדות ביהדות אסורה ואינה רוצה בו, רק נסיבות החיים גרמו לאותו אדם להשכיר או למכור עצמו לעבד לתקופה זמן. וכן מי שמכר שדה או בית בשנת היובל, זה חוזר אליו. חזרה, איון משאבים מבחינת הנכסים כדי שבני אדם לא יצברו נכסים ואחרים יהיו מנושלים. כשיש איון יש שוויון. מצב שלאנשים מסוימים יש הכל ושאר העניים תלויים בהם, והוא דבר שאינו בריא חברתית וכלכלית. והנת היובל נוהגת רק כשרוב ישראל נמצאים בארץ, ויש סנהדרין ויש בית מקדש, ועוד נזכה בע"ז". **ולפירות שהם הפקר**—מדובר רק בפירות שייחנטו מט"ו בשבט והלאה, כי עד ט"ו בשבט הם עדיין פירות ששייכים לישן הקודמת.

ועדיין השאלה מהדהדת: מבחינת האדם שגידל והשקיע, כיצד אנו מצפים שיעמוד בשקט ובשלווה, ולא יגיב בראותו לפתע שהאנשים כולם באים ולוקחים משדהו?

נכון, זהו ניסיון קשה וכבד, זוהי מהפכה בתפיסת עולם שאדם שיש לו משאבים היינו אומרים לו, אנחנו לא לוקחים ממך את הנכס, אבל היובל הזה שצמח לך הוא בשותפות שלך עם הקב"ה. אתה השקעת את מה שהשקעת והקב"ה הפעיל מה שהפעיל. אם לא רצה הקב"ה לעזור לך, יכלה להיות בצורתו ונזקי קרה וכו' שיפגעו ביובל. כדאי שתכיר שיש לך עוד שותף שהוא הקב"ה, על מנת שלא תשחית דרכך מהעוצמה הכלכלית שצברת, ותזכור שיש לך אחים שנבראו בצלם א-לוהים, והשותף הזה שיש לך עם מעשה בראשית, אומר: תפסיק! עד כאן נתתי לך לקחת מאה אחוז מהיובל, עכשיו נעשה חלוקה. כל השנים קיבלתם הכל, שנה אחת אני לוקח מאה אחוז, והכל למטרת חלוקה לכל בני האדם, כי הקב"ה איננו צריך לאכול, ורק בכדי שכולם ירגישו שוויון ושהאדם ידע שיש עוד בני אדם שנבראו בצלם. וזהו ניסיון כבד שעליו אמרו חכמים ז"ל: מי אלו שנקראו 'גיבורי חב עושי דברו'? אלה הם בעלי הנכסים והאדמות שיש להם את כל

שנת השמיטה הבעל"ט תהיה שנת שמיטה. מהי השמיטה, ומתן חובותיה?

ברמת הביצוע הלכה למעשה, התורה שבעל פה ופוסקי הלכה מנסים ליצור פשרה בין הדרישות שכתובות בתורה לבין מציאות החיים המודרנית שבה אנו חיים. העובדה שיש לנו בתורה שבכתב מודל של שנת השמיטה כפי שהתוודענו אליו, מקרינה עלינו נורמת חיים מוסרית, סוציאלית ממדרגה ראשונה.

בספר ויקרא, מצווה משה על שמירת שנת השמיטה בא"י כי זהו מודל של חיים סוציאלי, שוויוני, ערכי אידיאלי מאוד, שהעם היושב בציון צריך לקיים אותו, שאינו בח"ל.

במה מתבטאת שביטת הארץ בשנה השביעית?

שש השנים אנו עוסקים במלאכות האדמה ונהנים מן הברכות שהקב"ה הטביע בטבע. ובשנה השביעית אומרת התורה: "שדך לא תזרע". כלומר, אין פירושו של דבר שצריכים אנו לכלות את כל הגידולים החקלאיים או גינות שיש לנו, אלא בשנת השמיטה רק שומרים על הקיים, עשיית מלאכות שתכליתן לקיים את היש, ללא פיתוח או תוספת. למשל, הרוצה כעת לפני כניסת שנת השמיטה, להשקיע בגינה יפה, "איזהו חכם הרואה את הנולד", עד ראש השנה יוכל לטפח בפרחי נוי ודשא וכיו"ב, ואילו מראש השנה יאילך רק לקיים את היש אך לא להוסיף. זהו שבתון, נתינת מנוחה לאדמה.

"שדך לא תזרע, וכרמך לא תזמור". כלום באמת, עצים שיגדלו תפוזים וזיתים וכו' נשאר אותם בעצים שייקבו שם? ברור שאין זו כוונת התורה. אלא כל המטר שבה, אתה שש שנים בעל בית, אתה בעל היבולים והגידולים, אתה זומר, אתה קוצר, אתה מביא פועלים ואתה לוקח לעצמך ועושה מה מסחר. וזו זכותך, אתה נהנה מעמל כפיך. אולם בשנה השביעית אין בעלות, אלא הכל של הקב"ה. כל בני האדם שווים. אני אתה וכל אחד מאתנו זכאי בשנת השמיטה להיכנס לכרם או למטע לאכול. הפקר לא הפקר במובן של הפקרות - 'הרס', אלא שוויון לכל, אני ובעל הבית שווים. אין מעמדות עניים ועשירים, אין בעל מאה יש רק בעל דעה, האדם שנברא בצלם אי-לוהים. לכן מהבחינה הזאת נאמר: "כרמך לא תזמור", כלומר אינך זומר בזמירה רגילה מסחרית מקצועית, אלא אך ורק לצרכי הפרטיים.

"את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור, שנת שבתון יהיה לארץ. והייתה שבת הארץ לכם לאכלה". פירות שנת השביעית לא נועדו לשנות את ייעודם מלבד אכילה; אין לסחור בהם, רק לאכול; אין לעשות מהם דברים שאינם ייעודם הטבעי. ומדגישה התורה: "לאכלה לך ולעבדך ולאמתך, ולשכירך ולתושבך הגרים עמך. ולבהמתך ולחיה אשר בארצך" - שוב ביטוי אידיאלי של שוויון מלא, בעל הבית, עבד, אמה, שכיר והבהמה והחיה. הדבר קשה מאוד ברמת הביצוע, לומר לבעל מטע 'תפקיר לכל'.

המרכז העולמי למשפט התורה

בית מדרש לדיני ממונות

מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם

מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל

שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים

שבתות עיון וירחי כלה

מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו

קרנות מחקר עידוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של האיש הכשר, משכים ומעריב **זכריה ב"ר חיים טייב** נע"ג מרמת עמידר תנצב"ה

ירחי כלה' בבית הארחה - לביא מחזור קיץ תשע"ד

מאוד חיוביות אשר רבים ביטאו זאת בהטענת מצברים הן בגוף והן ברוח. ובהזדמנות זו ראינו להביא את דברי אחד המשתתפים במלון שלא הכיר את פעילות 'הליכות' ונחשף לה בימים אלו במחיצת מו"ר שליט"א, ואלו דבריו: **"נהניתי מאוד מהשיחות ובמיוחד הלימודים שניתנו על ידי הרב רצון ערוסי שליט"א ולא רק הנהיגי מהלימוד אלא מאוד התרגשתי מאהבתו לעם ישראל, ארץ ישראל, והאחריות שהביע לדאגה לזולת.**

כל תורתו ודרכו בלימודים מבוססת על דרכו המיוחדת של אהבה ואחריות. וניתנה לנו גם כן הזדמנות להכיר את התרבות התימנית שעד אז היה קצת רחוקה ממני ולראות את המיזוג היפה שלכם - התרבות התימנית עם החיים המודרניים פה בארץ. אני מקווה שיהיו לנו עוד הזדמנויות ... הרב נתן מורוביץ פתוח פרויקטים-ב"ח לניאדו".

במהלך ירחי הכלה, התקיים מרתון שאלות ותשובות עם מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א שענה לשאלות בתשובות מבוססות ומקיפות הלכתיות ובסבלנות, עם עו"ד עמרם שליט שהתארח בימים אלו במחיצתנו וענה לשאלות בענייני זכויות מקרקעין וכאמור עם פרופ' חיים גמליאל בנושא תזונה נכונה. למשתתפים התקיים סיור לאתר אשכול ממנו מוזרמים המים למוביל הארצי אשר מספק מי שתיה לכל רחבי הארץ וזאת לאחר שאיבתם ממימי הכנרת, כאשר הם מטופלים בשיטה ביולוגית וכן עוברים דרך מפעל סינון ייחודי הקיים במקומות מעטים בעולם.

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א ציין כי בית הליכות ההולך ונשלם בימים אלה וכבר בעזרת השם בקרוב מאד יתקיימו בו אירועים ובראשונה כנס ארגון אשת חיל בראשותה של הרבנית שרה ערוסי שתחי', וכן הקבלת פני הרב בחוה"מ, ואף מחזורי ירחי הכלה הבאים עלינו לטובה שיתקיימו א"ה בחג החנוכה הבעל"ט.

התודות והברכות למארגני 'ירחי כלה' ולהצלחת ימים אלו: **אורי רצון**, וחברי הנהלה: **אבי חמדי ומוטי צארום**, ולכל אלה שנטלו חלק עמם כ"א לפי כבודו ומעלתו.

רקטי או בדרך מנהרות אשר לא נחשפנו ולא נחשפו אליה שום מדינה עד היום דרך לוחמה זו. וב"ה ניכרת השגחת השם על היושב בציון עם כל המחדלים המודיעיניים.

ימי עיון אלו נפתחו במושב הפתיחה בהשתתפות הרה"ג ישעיהו מייטליס שליט"א רבה של נהריה, אשר ביקר על חשיבותן של ירחי כלה אלו במחיצת והדרכת מו"ר הרה"ג רצון, אשר הינן מלאי תוכן ועושר רוחני בפרט בנושאים הבעורים העומדים על הפרק ועל סדר היום, ואכן הביא הרב סיפורי מופת שצויין בתלמוד כדוגמאות מעשיות לנושא קדושת החיים לאור חכמי התלמוד. אמנם המרצה הקבוע בירחי כלה הרה"ג יוסף אברקי שליט"א רבה של קרית ים, נעדר ונבצר מלהשתתף ברגע האחרון בשל הסתלקות ופטירת חמיו האיש הכשר ר' משה חממי ז"ל ואכן נחמתינו למשפחה הדגולה, בכלל נחמת ציון תנוחמו.

כמסורת אבותינו, למי שאינו זוכר, כבר היה ניכר בנוכחות והשתתפות ערה למשכמי קום בשיעור משנה ע"י מו"ר בהסברה ונעימה יחדיו בשעות הבוקר המוקדמות עוד לפני התפילה השחר, כשלאחר התפילה שיעורי הדף היומי. התפלות כלשעצמן היו מאוד מיוחדות לימים אלו באמירת "אבינו מלכנו" ובאמירת "ויושע" ברוב עם מתוך זעקה ותחינה לשלום כוחות הבטחון ואחינו שבדרום. הסעודות היו משופעות כיד המלך ועל הכל היו מתובלות בדבר תורה וברכת המוציא וברה"מ ברוב עם. הנעים את השבת ברוח טובה ומרוממת האמן ר' משה ערוסי ה"ו.

במהלך ימי העיון, מעבר לסדר היום האמור התכבדנו בהשתתפותו של פרופ' חיים גמליאל ה"ו אשר בהרצאותיו המאלפות האיר את עיני המשתתפים בכל הקשור לתזונה נכונה על פי שיטתו של רבינו הרמב"ם גדול הרופאים, אשר הדגיש כי בראש ובראשונה חשיבות הטיפול באדם הבריא, ולאחר מכן הטיפול באדם החולה אשר לא היה מגיע לידי חולי אם היה הולך בדרכו של הרמב"ם בכל הקשור לאורחות חיים, דרכי האכילה וסוג המזון שאנו אוכלים.

ברוך השם, אין פלא, תגובות המשתתפים היו

"ירחי כלה" הוא מוסד תורני עתיק יומין שהיה נהוג בתקופת חכמי התלמוד בישיבות בבל והגאונים בחדשי אדר ואלול. מוסד זה נועד לאנשי עמל, בפרט חקלאים שגם הם יהיו נפנים מעסקיהם והולכים לנפוש בישיבה ויקדישו מזמנם לעסוק בתורה. ואכן היו מתכנסים ולומדים נושאים תורניים שונים. באופן זה היו בני עמנו קשורים קשר של ממש עם התורה, שהרי אין אומתנו אומה אלא בתורתיה.

לפי שעה, טרם ידוע לנו שהיו אבותינו בתימן נוהגים לקיים ירחי כלה, אפשר שהדבר נבע מן העובדה שאבותינו נהגו לעסוק התורה יום יום לפי התפילות ואחריהן בחצות הלילה ובשבתות ובמועדים.

אולם משעלינו לארצנו, ארץ הקודש, טולטלנו טלטלה קשה. אנו בני תימן היינו בתימן עדה קדושה, אנשי תורה ועבודה, אנשי אמונה, יושר ותמימות וחריצות, עם אהבה עזה לתורתנו ולארצנו. אולם משעלינו לארצנו נחשפנו לעדות אחרות, ונגלו לפנינו מראות ומחזות של אנשים הרחוקים מתורה ומצוות. והואיל ואין בכל המקומות רועים רוחניים ושעורי תורה, יש מבני תימן בארץ ששקדו בעבודה ולדאבון לב הזניחו את העסק בתורה. ואכן הנה זכינו וב"ה מתקיימים בארץ ע"י **"הליכות עם ישראל" ימי עיון במסגרת "ירחי כלה"** לפי מסורת יהודי תימן ומורשתם מחזור חורף ומחזור קיץ כמידי שנה בשנה כבר עשרות בשנים (משנת תשנ"ב) והשנה בבית הארחה לביא, שבצפון הארץ מיום ב'ו' לחודש מנחם אב התשע"ד.

אלא שהפעם יותר מכל פעם בצל המלחמה שנקראה 'צוק איתן' רבים מהמשתתפים הקבועים ביטלו הזמנותיהם, ועדין היו מהקבועים ועליהם נוספו רבים בבחינת פנים חדשות אשר זכו בימי התעלות ורוממות הרוח.

הנושא שנבחר השנה הינו בסימן: **"קדושת החיים"**, על רקע מבצע **"צוק איתן"** המתחולל ברצועת עזה למול ארגון טרור שלטון עריץ - החמאס, אשר אינו בוחל להשתמש כחומת מגן באנשים נשים וילדים ובלבד להתקיף או בדרך

"עֲטַרַת זְקֵנִים - בְּנֵי בָנִים, וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם"

ברכות למשפחות היקרות והדגולות בהולדת הבן הנכד והנין

יהונתן נ"י

בן רבי חגי ערוסי הלוי ונ"ב תמר מנב"ת

ולתפארת הסבים

הרב צפניה ערוסי הלוי ונ"ב אפרת מנב"ת הרב רפאל יפעי ונ"ב דגנית מנב"ת

ולסבא רבה

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי הלוי ונ"ב הרבנית שרה מנב"ת הרה"ג עובדיה יפעי ונ"ב הרבנית פרחיה מנב"ת רבי יוסף צדוק ונ"ב יונה מנב"ת רבי יוסף כהן ונ"ב דינה מנב"ת

שתזכו לראות דורות ישרים ומבורכים ויתקיים בכם לראות בכל יוצאי חלציהם "זרע קדש מצבתה"

המאחלים

מערכת אור הליכות הליכות עם ישראל מכון משה

אלרואי נ"י

בן רבי דניאל יצחק הלוי ונ"ב נועה מנב"ת

ולתפארת הסבים

הרב חיים שאלתיאל ונ"ב סיגלית חמדה מנב"ת רבי משה ב"ר שלמה יצחק הלוי ונ"ב ניצה מנב"ת

ולסבא רבה

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי הלוי ונ"ב הרבנית שרה מנב"ת רבי יוסף שאלתיאל הלוי ונ"ב שלומית מנב"ת

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

אין אמת כאמיתתו

ההיסטוריה וחוזרים ונעלמים בשלב אחר הם יכולים לעתים אפילו להשפיע על התנהלותו של העולם אולם הם אינם הכרחיים כלל לקיומו, העולם ימשיך להתנהל בדרכו עימם או בלעדיהם. יציבותו של הקב"ה היא דבר כל כך מוחלט שלא מדובר רק בעובדת קיומו ההכרחית תמיד אלא גם בכך שהוא נשאר תמיד אותו אל ואין לנבראים שום יכולת להשפיע עליו או לגרום לו השתנות כלשהי. עתה מתבהרת ההלכה, מדוע לשבועה ראוי רק שמו של הקב"ה. הוא האמת המוחלטת ואין נברא אחר שניתן ליחס לו ערך אמת ברמה כזו. הוא היחיד שמהותו קבועה לחלוטין ללא תלות וללא שינוי. עובדה זו שהקב"ה יציב כל כך ואינו משתנה נראתה לרבים כסותרת את היכולת לפנות אליו בתפילה, שהרי מה מבקש המתפלל לכאורה? שינוי יחסו של הקב"ה אליו, הנחה והקלה או דחיית הדיון כדי שתהיה לו אפשרות לתקן תחילה, אולם כל שינוי יחס כזה אפשרי רק כשיש סיכוי שהמשגיח ישנה את יחסו למתפלל בעקבות דבר מה שיספיע עליו - יתעוררו רחמיו או חסדיו, או שתתעורר אצלו תקוה שהאדם ייטיב את דרכיו. אולם חשיבה מעמיקה יותר מביאה להבנה שהתפילה עוזרת גם כשהקב"ה אינו משתנה כלל, ובלבד שהאדם יתפלל כראוי ויקבל על עצמו שינוי דרך, בכך הפך להיות ראוי ליחס אוהד ותומך, גם

אחת ממצוות העשה של התורה היא המצוה להשבע דווקא בשמו של הקב"ה (הלכות שבועות יא, א), ודבר זה מדרכי עבודתו ויש בו הידור וקידוש שמו. עם כל הזהירות וההסתייגות משימוש בשבועה (הלכות שבועות פרק יב), כאשר אדם צריך לאמת את דבריו הוא חייב לעשות זאת בשמו של הקב"ה ולא בשום שם אחר. אפילו אחיזת תפילין, ספר תורה או תנ"ך אינם אלא ייצוג עבור הקב"ה שנתנם ובשמו נשבעים. מצוה זו קשורה להלכות שבהן פתח הרמב"ם את ספרו משנה תורה ובהן הסביר בהרחבה את הפסוק "וה' אלהים אמת" (וימיה י) ותמצית דבריו היסודיים היא שאין נברא כלשהו שקיומו יציב ובלתי מותנה בדומה לקיומו של הקב"ה. כל הברואים זמניים משתנים וסופיים, ובסופו של דבר העולם יכול להתקיים גם כשהם אינם נמצאים. הפילוסופים ביטאו את אותו רעיון בכך שכינו את הקב"ה בשם: "מחויב המציאות". הוא היחיד שלא ניתן לתאר את המציאות בלעדיו, הוא חייב להיות קיים כי אחרת שום דבר אחר לא יכול להופיע, לעומת זאת כל שאר הדברים יכולים להעלם מבלי שהדבר יפריע כלל לקיומו, כפי שאכן קורה: הברואים כולם נבראים בשלב מסוים של

ולפעמים מתחדשים מקרים בריחוק מקום ובאיים הרחוקים, כדי שיתעוררו ישראל בתשובה וייראו ויפחדו פן יגיע עליהם הפורענות. וזהו מה שאמר הנביא 'הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם מבלי עובר נצדו עריהם מבלי איש מאין יושב אַמְרָתִי אַךְ תִּירָאֵי אוֹתִי, תִּקְחֵי מוֹסֵר' (צפניה ג, 1-2). וכשאנחנו מתייסרים ברעת האחרים, הפורענות הולך הולך ונסוע, וילך הלוך וקרב. ואין ספק כי מי שרואה את כל אלו התלאות - אשר הן באמת התראות ה' יתברך - ועודנו מחזיק בדרכו אשר דרך בה, הוא כמי שעובר עבירה וקיבל עליו התראה והתיר עצמו למיתה (דרשות הר"ן, הדרוש השישי, בַּמָּה אֶקְדֶּם - לתשובה). מלים מתייטות אלו נכתבו בספר הרחוקה לפני כשבע מאות שנה על ידי רבנו ניסים בן ראובן גירונדי זצ"ל, מגדולי רבתיני הראשונים, והן מתייחסות כנראה לפגעי 'המגיפה השחורה' אשר עשתה שמות בחלקים נכבדים מאוכלוסיית אירופה. היהודים שנפגעו פחות מהדבר המתפשט (כנראה גם הודות להיגיינה הגבוהה שאפיינה אותם), הואשמו בסופו של דבר

לְכוּ וְנִשְׁוֶבָה אֶל יְיָ

הרב אליקים צדוק יצ"ו

העולמית, ונסיק את המסקנות המתבקשות ממנו, יהיו אירועים אלו לטובה ולברכה לישראל, בבחינת 'סְכִסְכֵתִי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם, וְנִלְחַמְוּ אִישׁ-בְּאֶחָיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ, עִיר בְּעִיר, מִמְלָכָה בְּמִמְלָכָה' (ישעיהו יט, 24). אולם אם חס ושלום נתפתה לחשוב שהדברים אינם נוגעים אלינו, נמצא עצמנו חלילה מהר מאד בלב ליבם של אירועים אלו עצמם. מי יתן ובימי הדיון והכפרה הבאים לקראתנו, נשכיל כולנו להפנים את הלקחים המתבקשים מתוך מאורעות ומוראות השנה החולפת, ויאמר כל אחד ואחד מאיתנו לעצמו ולחבריו 'לְכוּ וְנִשְׁוֶבָה אֶל ה' הֲנֵה כִּי הוּא סָרַךְ וַיִּקְרָאנוּךְ וַיִּחַבְּשֵׁנוּ' (הושע יא, 1). או אז, אכן נזכה ותכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. ונכתב וניחתם כולנו, בכלל בית ישראל כולו, בספר החיים ובספר הזיכרון ובספר מחילה וסליחה וכפרה, לשנת גאולה וישועת עולמים, אמן.

בהרעלת בארות המים של הנוצרים, וסבלו מפוגרומים וטביחות מחרידים, רחמנא ליצלן. דומה שמלים אלו כוחן יפה לא פחות לגבי התהליכים האזוריים שאנו רואים למול עינינו בשנים האחרונות. 'האביב הערבי' ששטף בחטף את המזרח התיכון כולו, התחיל בתוניסיה הרחוקה, ומשם למצרים ולסוריה הגובלות עמנו, וכעת זולג הוא גם לעיראק וללבנון, ואף ירדן נתונה בחשש. כך שאירועים שנראים לנו רחוקים לכאורה, עשויים ואף לעולים להשפיע במהירות ובאופן בלתי צפוי על חיינו שלנו בארץ הקודש. גם מלחמת 'צוק איתן' קשורה קשר ישיר לחילופי השלטון החוזרים ונשנים במצרים, ומשם - כך למדנו על בשרנו - להשפעה על עזה ובנותיה, וממילא עלינו - ישירה ומהירה. הר"ן לימדנו בדבריו שאירועים כבירים העוברים על אומות העולם, לא נועדו אלא לעורר את ישראל לתשובה, בבחינת 'לָץ תִּפָּה - וּפְתִי יָעֵר' (משלי ט, 12), שכן 'ישראל באומות - כְּלָב באיברים' (ספר הכוזרי לריה"ל). אם נקשיב למסר שהקב"ה מעביר אלינו באמצעות המציאות

העולמית, ונסיק את המסקנות המתבקשות ממנו, יהיו אירועים אלו לטובה ולברכה לישראל, בבחינת 'סְכִסְכֵתִי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם, וְנִלְחַמְוּ אִישׁ-בְּאֶחָיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ, עִיר בְּעִיר, מִמְלָכָה בְּמִמְלָכָה' (ישעיהו יט, 24). אולם אם חס ושלום נתפתה לחשוב שהדברים אינם נוגעים אלינו, נמצא עצמנו חלילה מהר מאד בלב ליבם של אירועים אלו עצמם. מי יתן ובימי הדיון והכפרה הבאים לקראתנו, נשכיל כולנו להפנים את הלקחים המתבקשים מתוך מאורעות ומוראות השנה החולפת, ויאמר כל אחד ואחד מאיתנו לעצמו ולחבריו 'לְכוּ וְנִשְׁוֶבָה אֶל ה' הֲנֵה כִּי הוּא סָרַךְ וַיִּקְרָאנוּךְ וַיִּחַבְּשֵׁנוּ' (הושע יא, 1). או אז, אכן נזכה ותכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. ונכתב וניחתם כולנו, בכלל בית ישראל כולו, בספר החיים ובספר הזיכרון ובספר מחילה וסליחה וכפרה, לשנת גאולה וישועת עולמים, אמן.

ערב עיון לנשים

בנושא:

גאולת הנפש וגאולת הגוף

יתקיים אי"ה ביום שלישי, כ"א אלול תשע"ד (16.9.14 למניינם), בשעה 19:00 בבית הליכות עם ישראל, רח' נחל גמלא 1 קרית אונו

בתכנית:

קביעת מזוזה ע"י נשיא העמותה הר"ח רצון ערוסי שלטניא רבה של קרית אונו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל הרצאות מיוחדות ע"י רבנים ידועי שם *תכנית אמנותית במסר של צמיחה מחדש ע"י זמרת פרטים בטל' 03-5340819, 0506-576421, 052-2213627

נשמח לראותכן המארגנת

"וידעת כי שלום אהלך"

'הליכות עם ישראל' סניף נתניה בשיתוף 'מקורות- בית המדרש הפתוח ללימוד משנת הרמב"ם' מזמין את המעוניינים לצאת מהשגרה, להתבונן ולהעשיר את חייהם על פי מקורות חז"ל לסוף שבוע של עיון והתבוננות בנושא "איש אשה- זכו שכיהן ביניהם". המפגש יערך באכזיב מול הים מיום חמישי עד מוצ"ש בתאריכים כ-כב מרחשוון התשע"ה (13-15/11/14) על בסיס חצי פנסיון ביום חמישי-שישי ובשבת אירוח מלא. המפגש יכלול לימוד משותף, טיול רגלי "מה רבו מעשיך" לנחל כזיב או למערת קשת- נחל שרף-צבת ושבת מרוממת נפש. מיועד לזוגות נשואים בלבד, את הילדים נשאיר בבית לעיון והתבוננות ללא הורים... (ילדים בבטן זה ברכה... ויתקבלו בשמחה). *תכנית תשלח לנרשמים הריזום המחיר לזוג: 1190 ש.ח. (3 תשלומים שווים)

הרשמה למזורזין: אבי חמדי - 050-6576418 מאיר עפארי - 050-6682097

כוס תנחומין לדידי הליכות עם ישראל משפחת טייבי הדגולה בניו נלוחיו ננדיו וניניו ולאמנתו אשת החיל צביה ב"ר יוסף ערוסי הלוי מנ"ח עם הסתלקות אב המשפחה היקר באדם ר' זכריה יחיאל ב"ר חיים טייבי נע"ג מרמח גן, חבר בית מדרש הליכות עם ישראל איש טוב לב, תם וישר וסר מדע, אוהב ואהוב על הבריות מן השמים תנחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד המנחמים מערכת אור הליכות

בתיפילה, ולהתפלל יותר מתוך חשק? ז. כיצד אנהג לגבי ברכות השחר? כשהייתי ער כל הלילה? ח. במקרה שאני הולך לישון בבוקר/ בצהריים/ לפני בוקר, האם לומר "ש על המיטה או לא? ט. באיזה תנוחה עליי לומר נפילת אפיים? יש כמה מנהגים ואני לא יודע מה הנכון. י. אדם שמתפלל במניין אך אחר. אומר "קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו" או "קדושת ה' צבאות"? י"א. מה הדין לגבי ענייה לברכה/ קדיש/ קדושה ב"שמע ישראל/ תפילת העמידה? י"ב. האם זה בסדר לבקש מה' בתפילת העמידה בקשות פרטיות כפי שאחינו הספרדים והאשכנזים עושים? י"ג. אני לא מתחבר לסליחות של עדות אחרות ואני תימני, ולכן לא הולך לסליחות אלו. מצד שני, קשה לי לקום בבוקר, שכן התימנים משכימים מוקדם לומר "אשמורת". כיצד אנהג?

ת: א-ב. אין מנהגו לעמוד באלה. ג. יש שלא תוקעים כלל. יש שתוקעים בסוף האשמורת. יש שתוקעים ביעבור, ואז אינו אומר ויעבור. ויש שתוקעים בפסוקים קבלת עול מלכות שמים, שמע ישראל ה' הוא הא-להים, וה' מלך. ד. היום כבר נוהגים לפתוח ב"מודה". ה. לפי רבינו - לא. וזה לא מסובך. ו. אם דבר זה מחזק אותך, ואם המתפלל בביהכ"ל אומרים סדר זה יחד. יא. אין לענות, כי אין מעבירין על המצוות. והעוסק במצווה (ק"ש או תפילת עמידה) פטור מן המצווה לענות אתן או קדוש וכיו"ב. יב. בברכות הבקשה - כן. יג. בקר בקריית אונגו, רח"ה הרצל 71, אומרים סליחות משעה 5:00 עד 6:00.

ש: 1. חסיף שוקולד שעברו בו מעט פירורי עוגיות כדי להוסיף טעם טוב. ברכות תהיה עתה 'מזונות' (בהל' ברכות ג). "אם יערב כדי ליתן טעם בתעובות הרי הוא עיקר". השאלה היא: אם אדם אכל ממאכל זה כחית, מה יברך כברכה האחרונה, 'על המחיה' או 'בורא נפשות' והרי הוא לא אכל כחית עוגיה, אז איך יברך 'על המחיה', מצד שני הוא גם לא אכל כחית שוקולד. אז איך יברך 'בורא נפשות' ולא התשובה נמצאת כאן: "וכל שמברכין עליו בתחלה בורא מיני מזונות מברכין בסוף לאחרי ברכה אחת מעין שלש חוץ מן האורז" (גיא). כנ"ל אם אותו אדם אכל כשני זיתים, מה יברך באחרונה? 2. הלכה למעשה, אדם שברך המוציא, אכל חצי זית מהלחם, ואז נפל הלחם חלקו, ולכן השלים טעדתו בפריכות אורז שמלכתחילה היו לפניו. האם יברך ברכה אחרונה? איהו?

ת: 1. אם פירורי עוגיות מעורבים לגמרי, אין לברך מזונות. ואם הם עומדים בפני עצמם, יש לברך עליהם מזונות. ועל השוקולד - שהכל. ואח"כ לערבבם ולאכלם. טעמו הדברים, אם אכל פירורי עוגה, בשיעור כחית, בפני עצמו, מברך ברכה אחרונה, על המחיה. 2. בורא נפשות, כי לא אכל כחית לחם.

לנהוג בו קדושת שביעית, כלומר שלאחר החג, כשתסיים את מצוות נטילת האתרוג, תאכל אותו כדרך אכילתו. חי לא מרוקח, ולא טחון. ואת הקליפה אם לא תאכלנה, השאר בייקון נילון עד שתירקב אמליה.

ש: האם מותר לומר י"ג מילות של רחמים (אל מלך, ויעבור) ביחיד או כשאין עשרה?

ת: לפי שיטת רבינו - מותר.

ש: רבנו כתב בהלכ"ע "ו' שאין לפנות למלאכים וכו' בתפילותינו אלא לה' ישירות ויודע שאנו מדלגים על הסליחות אראלי מרומים וכו' שיש בהם מן הנ"ל. אך מי הוא אותו מלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים כפי שאומר יעקב אבינו?

ת: עיין פירוש הרשב"ע על התורה, שפירש בשם רס"ג, שיעקב אבינו לא התפלל למלאך מסוים, אלא לה', ואמר, ה' שגאל אותי מכל רע שנקרה בדרכי ע"י מלאכים שונים, כי הרבה הלוהים להקב"ה. והוא ה', ישלח מלאכו כדי לברך את הנערים ויעזרם, בכל דבר ודבר.

ש: האם מותר לענות בבחנים"ע "מי שברך" הנאמר אחר הגליה לתורה? לאנדרו זו בקשת צרכים. רבנו כתב בסוף פרק ט מהל' ברכות: "בשבתות... ואומר סדר היום ודברי תחנונים" והרי כתב בפ"ל מהלכ"ע שבת הלכה יב: "אסור להתנות ולענות ולהתחן בשבת" איך ניישב את ההלכות?

ת: 1. אכן אמירת מי שבירך בשבת מבחינה עקרונית, הוא כבקשת צרכים ואסורה. אבל בלאו הכי אמירתו נעשית באופן שגורתי למדי, כטופס ברכות או כדבר שבחזנות, כך שאין מקום לגרום למחלוקת בעניין זה, כי כבר נהגו, וגדול הוא השלום. 2. מה שכתב רבינו בסוף פרק ט' מהלכות תפילה שבמחנה של שבת אומר סדר היום ותחנונים, אין כוונתו לאמירת סליחות, שאלו אסורות בשבת, אלא למזמורים שנהגו לומר בסדר היום שרבינו קורא להם תחנונים.

ש: הווי אומר שלדעת הרב, לכתחילה, אין לומר "מי שברך"?

ת: מבחינה עקרונית, כן. אבל מבחינה מעשית, הדבר נפוץ, ונסיון למנוע זאת יגרום למחלוקת, ולכן רק בישוע חדש ומקורי, שמתפללי ביהכ"ל מקבלים על עצמם הנהגות לפי ההלכה, וזו אחת מהן, וכולם מסכימים לכך, ויכול לנהוג כן.

ש: יחיד לאומנו סליחות רשאי לומר את החלקים בשפה הארמית ע"פ מסורת אבותינו או שידלג?

ת: מותר לו לאמרם בשפה הארמית.

ש: א. האם צריך לעמוד ב"אל מלא רחמים? ב. האם צריך לעמוד ב"יעבור ה'?" ג. האם התנוקע צריך לומר "יעבור ה'?" אם כן, לפני כולם או אחרים? ד. בבוקר, מה אומר קודם: "מודה אני" / "בא"ה אמה' פוקח עיוורים" / "אלוהי נשמה"?

ת: 1. תמיד אסורים וכו' בסמוך לזמן עשייתם. האם אני רשאי לומר לפני התפילה את כל הברכות (שהתחייבתי בהן) ברצף? 2. האם נכון וראוי לומר את "סדר הנהגת הבוקר" ותך כדי חילוני לביהכ"ס? זה גורם לי "להיכנס לעניינים"

ש. השנה ב"ה אני מתחילה לעבוד כנגנת בגן ילדים. זו עשתי הראשונה חרו גן ממלכתי לא דתי. הגן הוא גן חדש לגמרי כך שאצטרך לדאוג גם לנשא הגינה. מה מותר לי מבחינה הלכתית לעשות בגינה? כיון חרו לא גן דתי וזוהי שנת הראשונה במקצוע אני קצת חוששת מתגובות ההורים במידה ולא אעשה דבר בגינה?

ת: עליך לזרוע או לשתול כבר בראשית שנת הלימודים, עד א' אול, פרחים רב עונתיים, כדי שלא תצטרכי לזרוע או לשתול בשנת השמיטה. ובשנת השמיטה תצטרכי להתקשר רק בהשקיה, בעידור ובגידום. ומאחר ואין מוכרים קרקעות לגוי, לצרכים אלו, ומאחר ואסור לעשות את העבודות הנ"ל, ומאחר והגן הוא ממלכתי, ועלולה להיות לך בעיה קשה, תצטרכי לעשות כל העבודות הנ"ל בשנינו, ואם אפשר להסביר להם הטעם, הרי תעשי זאת, כדי להעביר להם את הרעיון של שנת השמיטה, שהוא גם סוציאלי ולא רק דתי.

ש: אני מעוניין לתכנת מחשב השקיה לפני השמיטה שישקה באופן סדיר ורגיל השקיה שתאפשר המשך נאגוש (ולא רק מניעת ייבוש הצמחייה) בלי שאצטרך לבדוק כל צמח האם הוא עומד "להתעלף" ואו להשקותו. האם "פותרין מים לגנה ערב שבת עם חשיכה" יסייע בדבר?

ת: מבחינה עקרונית מותר. מבחינה מעשית יש היום תכנות ממוחשב שמפיק אוטומטית את ההשקיה לפי צורך הצמחים, ובהתאם לסביבות האקלימיות המשתנות, ויש להלכה מכשיר זה מערב שביעית.

ש: א. האם מותר לשתול עץ ראה"ש עץ ירוח בגינה?

ב. יש לי בגינה בפעם הראשונה אתרוג. לאחר 4.5 שנים מאז שנשתל העץ. א. השנה אני יכול כבר לקטוף את האתרוג הזה למצות ארבעת המינים. קראתי מאמרו בספר "משנת השמיטה" בנוגע לאתרוג, שהוא כפוי ששית, וצריך לעשרו, ומצד שני אם שאצטרף אותו לאחר ראה"ש הרי שאצטרך לשמור אותו בקדושת שביעית. 1. לגבי המעשר, הרי שאני צריך לקטוף אתרוג אחר כדי לעשר. יש לי אתרוג קטן פגום (צפר עשתה בו חור) האם אוכל לעשר ממנו? 2. מכיון שזה טבל ודאי, איך אני אמור לעשר בדיקה? מה עלי לומר? (בד"כ אני קונה תוצרת מעושרת, ועכשיו פעם ראשונה עלי לעשר טבל ודאי מהעץ שלי בגינה). 3. קדושת שביעית, והיא אם ארצה להשאיר את האתרוג על העץ. ולקטוף אותו בערב החג כדי שיגדל עוד קצת במשך השבועיים הללו? 4. במה תתבסס? שפשוט אזהר מלזרוק אותו? ואם אוכל אותו, הרי שלאכול אותו בלי ביוזי האם מותר יהיה לי לעשות ממנו מרקחת?

ת: א. כן. ב. 1. קטוף אותו לפני ראש השנה, ותקטוף האתרוג הקטן הפגום ותעשר ממנו, או שתבשך ממישהו שיש לו אתרוג פסול שהוא טבל, שיתן לך חתיכת טבל ותעשר את האתרוג היחיד שגדל לך. 2. מאחר ומדובר בטבל ודאי, עליך לברך, ולומר את הנוסח שבסידור. אלא שאחרי תרומה גדולה, ומעשר ראשון תרומת מעשר, עליך להפריש מעשר עני, כדון שנה שישית. 3. אם תקטוף אותו אחרי ראש השנה, גם כן תצטרך להפריש תרומ' לחומרא, אלא שתצטרך גם

לכו אל יוסף, אֲשֶׁר יֹאמַר לְכֶם תַּעֲשׂוּ

ברוך דיין האמת
תנוחמינו למשפחת חם על פטירתו של
ר' אהרן חם ע"ה
ממייסדי בית המדרש
הליכות תורת ישראל - תורת עם עולם.
תוצב"ה
מערכת אור ההליכות

אֲזָר הַהֲלִיכוֹת
הַלִּיכוֹת עִם יִשְׂרָאֵל
עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה
רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אנוני ת.ד. 211, 55100
עורך ראשי: יוסף פרחי
עורכי משנה: אריאל פרחי, שמואל חמדי
חבוי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי, אביעד רצחבי, ישראל והב
טל': 03-5340819 - פקס': 03-5343658
orhalichot@gmail.com
מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255
כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

לקי"ץ
 לכבוד מו"ר
 הרה"ג מאיר יוסף
 קאפח שליט"א
 ש'לומץ יסגי
 לעלמ"ץ
 ברצונו לשאול
 את כו"ר מספר
 שאלות

1. רבינו כותב בהקדמתו למשנה את חלק מהמצוות שאנו קוראים להם "הלכה למשה מסיני" וכלל בתוך הרשימה את "החזן וכלל מריקן" והרי ידוע שזה מדרבנן ואיננו שכל מקום שנכתב "באמת" או בירושלמי מפרש שזה הלכתי. אבל הגא"א אפטר אי"כ ופרש שזה וא"כ מהו פשט דברי רבינו?

2. ראיתי שהרב כותב בהקדמה לספר "חכמה ומוסר" של מורי (אהרן חזא"מדי זצ"ל) שהייתם עוסקים בלימוד ש"ש פוסקים קרי רמב"ם ורציתו לשאול אי"כ ויצא מדבריו שצריך ללמוד ש"ש ובעיקר להתמקד ברבינו ולא לעבור על שאר האשונים וסור ובי"ש ש"ש ושאר האחרונים והייתי מעניין שכה"ר יכתוב לי כיצד ללמוד סוגיה בעיני?

3. האם במקום שרוב ככל הפוסקים חולקים על רבינו האם אמרינו ספק ברכות להלך נגד דעתו (כגון בהלכות נחונה פ"ג הי"ד "וכל הרואה אותה מברך שתיים" שרוב הפוסקים חלקו על דעתו ופירשו שהכונה שלא מדליק ושלא עתיד להדליק ושאינו מדליקים עליו בתוך ביתו וכן פסק מרן). או שגם במקרים כאלו צריך לפסוק כדעת הרמב"ם?

4. האם בימינו שהתקבל ש"ע על רוב ככל עמ"י האם אנו ק"ק יוצאי תימן צריכים לנהוג במקרים שהרמב"ם לא חיבה דעתו את שטרן לא סותר את הרמב"ם אלא מוסיף עליו לדוגמה לשיטת הרמב"ם נ"ט" שהרית היא פעם אחת ודעת מרן 3. אה"צ צריך להחזיר כדעת מרן וליטול 3 פעמים שהרי אין זה סותר את הרמב"ם שהרי יצא י"ד דעת הרמב"ם. או בדברים שרבינו לא הזכירם כלל כגון: לקשר את נעל שמאל תחילה וכו' האם בכהאי גונא צריך לנהוג כמרן או שאין צורך להחזיר בכך?

5. שמעתי שבתיתן פסקו בהל' נידה כשיטת מרן הש"ע ולא כהרמב"ם האם דבר זה נכון?

6. האם באירועים מעורבים של נשים וגברים צריך ישיבה נפרדת או מספיק

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות לזיוני הרבים.
 מאת מו"ר הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל
 מחנכים ליצור קשר בטלפון: 04-2443930
 או בדוא"ר: orhalichot@gmail.com